

УДК 799.322.2

ПЕРЕВАГИ ПРОЦЕСІВ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДЛЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Пітин Мар'ян*Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів*

Анотація. У статті доповнено наукову інформацію щодо ефективності використанні інформаційних засобів у галузі фізичної культури і спорту. Охарактеризовано переваги впровадження спрямованого використання інформаційно-комунікативних технологій та інформатизації в цілому в окреслену галузь, що конкретизується у таких складових: економічна, рекламна, організаційна, продуктивна, технологічна, комунікативна, ґносеологічна, прогностична та ін. Підтверджено доцільність розроблення наукового напрямку інформатизації галузі фізичної культури і спорту.

Ключові слова: інформатизація, фізичної культура і спорт, галузь.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливою складовою переходу України до нового рівня функціонування суспільства є необхідність ефективного впровадження інформаційної складової у різні галузі діяльності [1, 2].

Інформатизація охопила такі стратегічні щодо формування демократичного суспільства галузі як освіта, наука, культура, медицина та ін. Не є виключенням галузь фізичної культури та спорту, що завдяки своїй багатогранності широко застосовує надбання сучасного інформаційного суспільства [2, 3, 4, 5, 6].

Інформатизація галузі фізичної культури і спорту має належну нормативно-правову підтримку різного спрямування, зокрема освітнього: Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Указів Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти», «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні», постанови Кабінету міністрів України про Державну програму «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці»; галузевого: Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту»; інформатизаційного: Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та ін. [1, 2, 4].

Разом з тим рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікативних технологій — повільним; рівень

інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність україномовних інформаційних ресурсів — недостатньою [3]. На думку низки фахівців [3, 4, 5] ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями не відповідає її потенціалу та можливостям.

Таким чином постають актуальні питання визначення особливостей та сучасного стану інформатизації галузі фізичної культури і спорту як складової системи цінностей сучасного суспільства в Україні.

Зв'язок дослідження з науковими темами і планами. Дослідження виконане згідно теми 1.1 «Історичні, організаційно-методичні та правові засади реалізації олімпійської освіти України» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 роки та ініціативної теми «Олімпійська освіта в умовах інформаційного суспільства» Львівського державного університету фізичної культури на 2012-2013 роки.

Мета дослідження: визначити особливості та переваги інформатизації для галузі фізичної культури та спорту України.

Методи та організація дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, вивчення документальний матеріалів, порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення. Інформатизація, що притаманна для сучасного етапу еволюції суспільства знайшла своє відображення у наукових роботах фахівців різних галузей. Одним з перспективних напрямів впровадження сучасних технологій є інформатизація галузі фізичної культури та спорту [2, 3, 4, 5, 6].

На думку П. К. Петрова [5] у широкому розумінні, головною метою інформатизації є якісна перебудова системи освіти в напрямі підготовки особистості до існування в світовому інформаційному співтоваристві.

Поруч з тим, цього слід досягати шляхом формування знань, умінь та навиків, що дозволять забезпечити потенційну можливість кожному члену суспільства до вільного доступу та взаємодії з «відкритою інформацією» за допомогою засобів інформатизації, адекватних сучасному рівню науково-технічного та економічного розвитку демократичної країни [1, 3].

Таким чином, вирішуючи актуальні питання навчально-тренувального процесу за допомогою сучасних технологічних засобів варто визначити [2]:

- основну мету використання можливостей інформаційних засобів;
- специфічну відповідність інформаційних та комунікативних засобів;
- обсяг та ґрунтовність програмних продуктів, що пропонуються для вирішення конкретизованих завдань навчально-тренувального процесу;
- шляхи використання та удосконалення існуючих інформаційних засобів та їх конкретизацію для означеної галузі, зокрема фізичної культури і спорту.

На думку значної кількості фахівців [2, 3, 4, 5, 6] провідним на сьогодні є формування уявлення про характер і тенденції розвитку інформаційних технологій та ознайомлення спеціалістів з підходами до вирішення проблем педагогічної діяльності у галузі фізичної культури та спорту з використанням методів математичної статистики і сучасних інформаційних технологій.

Водночас беззаперечним для фахівців окресленої галузі є необхідність постійного поглибленого вивчення сучасних засобів інформатизації тренерської діяльності; вивчення основ планування та комп'ютерної обробки результатів педагогічних, психологічних і медико-біологічних досліджень за допомогою сучасних інформаційних технологій, забезпечення формування умінь і навичок роботи з комп'ютерною технікою та використанням сучасних інформаційних технологій; освоєння способів і засобів одержання, аналізу та узагальнення результатів навчально-тренувальної діяльності, їх математико-статистичної обробки; навчання побудові математичних моделей досліджуваних процесів і виведення з їх допомогою теоретичних закономірностей, необхідних для вдосконалення діяльності фахівця в галузі фізичної культури та спорту [2, 3, 4, 6].

Сучасні технології постійно удосконалюються та трансформуються, набувають як нових операційних характеристик, так і зовнішніх рис. Це повинно відображатися у формуванні необхідних знань пов'язаних з природно-науковими основами інформатизації та комп'ютеризації суспільства і

освіти; понятійного апарату та передумов розвитку інформаційного забезпечення фізичної культури, спорту та суміжних областей; методології моделювання та прогнозування у фізкультурно-спортивної діяльності; інформаційних підходів до опису закономірностей, що існують у сфері фізичної культури і спорту; принципи, методології та засоби інформаційно-комунікаційних технологій, що застосовуються в практичній діяльності фахівцем з фізичної культури і спорту; апаратних та прикладних програмних засобів, що використовуються при методичному (інформаційному) забезпеченні педагогічного, тренувального та змагального процесів [2, 3, 5, 6].

Актуальними питаннями на які повинні спільно відповісти фахівці галузей інформатизації та фізичної культури і спорту є оптимізація структурно-функціональних аспектів діяльності педагога за допомогою новітніх засобів інформаційно-комунікативного спрямування.

Слід вважати [2, 5], що це може конкретизуватися у окремих етапних завданнях пов'язаних з формуванням умінь щодо використання комп'ютерних технологій у процесі діловодства педагога та тренера, обслуговуванні спортивних змагань, використанні комп'ютерних технологій для комплексної оцінки і моніторингу психічного і фізичного стану спортсменів, комплексний контроль функціональної підготовленості та фізичної працездатності спортсменів, моделюванні, плануванні та програмуванні тренувального процесу.

Поруч з тим, слід врахувати значний освітній потенціал інформаційних засобів. Широкого обговорення актуальні питання використання сучасних технологій набули у педагогіці при розгляді актуальних аспектів навчання у різних напрямках: іноземна мова, трудове навчання, фізика, історія, економічні дисципліни та власне інформатика. Водночас фахівці галузі фізичного виховання та спорту значно рідше акцентують увагу на потенціалі інформатизації щодо освітньої складової [2, 3, 5, 6].

Провідна роль інформаційних технологій в фізкультурній освіті обумовлена порівняно з традиційними навчально-методичними засобами новими можливостями особистісно орієнтованих комп'ютерних засобів навчання, що забезпечують реалізацію сучасних педагогічних технологій навчання на якісно вищому рівні [3].

Узагальнення думок фахівців [1-6], їх структурно-змістовне доповнення дозволяє стверджувати, що переваги широкого використання інформаційних засобів при адекватному підході до розробки, впровадження, спрямованого використання інформаційно-комунікативних технологій та інформатизації в цілому слід вбачати у таких складових:

економічна, рекламна, організаційна, продуктивна, технологічна, інформаційна, комунікативна, гносеологічна, діагностична, аналітична, корекційна, світоглядна, орієнтаційна, розвиваюча, прогностична, виховна, гедоністична.

Економічна — полягає у зменшенні витрат учасників комунікаційного процесу пов'язаних із отриманням специфічних освітніх послуг галузі фізичної культури та спорту. Це пов'язано з зменшенням необхідності безпосереднього вербального контакту між об'єктом та суб'єктом цього процесу. Слід врахувати, що вербалізація є також можливою, що потребує незначного підвищення вимог до програмного забезпечення (інтегрована або зовнішня відеокамера, мікрофон та ін.).

Рекламна — передбачає популяризацію специфічного продукту окресленої галузі та збільшення кількості учасників освітнього (навчально-тренувального) процесу. Продукт, незалежно від його складу (тренувальна, оздоровча, освітня діяльність тощо) буде розташований у безпосередній близькості від його споживача, що дозволить максимального підвищити доступність відповідної інформації.

Організаційна — ґрунтується на оптимізації використання аудиторного фонду та спортивних залів, що в умовах завантаженості дозволить збільшити кількість залучених осіб до даного процесу. Учасники двостороннього педагогічного процесу зможуть самостійно обирати час, тривалість та ґрунтовність своєї діяльності.

Продуктивна — передбачає підвищення якості отриманої інформації, адже суб'єкт освітнього процесу буде мати можливість обирати фахівця та при потребі порівнювати продукти освітнього рівня та навчально-тренувальної діяльності. Також цей аспект дозволить зменшити часові витрати на прийняття рішення щодо формування конкретної освітньої чи навчально-тренувальної стратегії.

Технологічна — проявляється за рахунок зменшення ресурсного фонду, а також підвищенні його ефективності використання, тобто не потрібно освоювати нову, нікому не відому техніку занять, а лише використовувати вже збалансовану та випробовану методологію.

Інформаційна (пізнавальна, освітня) — передбачає отримання споживачем визначеного виду освітніх послуг значної кількості ґрунтовних знань з галузі фізичної культури і спорту. Можна стверджувати, що вирішена необхідність збирання, концентрація інформації різного характеру та спрямування, одержаної у результаті проведення досліджень окресленої галузі. Таким чином інформатизовані засоби галузі фізичної культури та спорту можуть нагромаджувати, корегувати та створювати так звані «банки інформації». Окрім цього цінність цієї складової підкреслюється різно-

сторонністю самих знань, які споживач може підібрати у відповідності до свого рівня та потреб.

Комунікативна — полягає у можливості особи яка ввійшла в процес об'єктно-суб'єктних відносин отримати досвід спілкування. Необхідність постійного та оперативного залученням технічних засобів а також можливість вербалізації спілкування підвищує рівень вимогливості до особистісного рівня формування мисленнєвої та мовленнєвої діяльності. Беззаперечним є необхідність комунікативного орієнтування особистості в умовах сучасного суспільства на новітньому рівні його розвитку.

Гносеологічна — тісно пов'язана з інформаційною та комунікативною, проте має суттєву відмінність, що полягає в усвідомленому сприйнятті та пізнанні матеріалу. Гносеологія як теорія пізнання, дозволяє формувати співвідношення знань суб'єкта інформаційного процесу у відповідності до реальності. У процесі інформаційного обміну загальні передумови пізнання дозволяють виявити умови його достовірності та істинності.

Діагностична (контролю) — здатність розпізнавати і усвідомлювати власний рівень компетентності та засвоєння знань. Враховуючи різноманітність напрямів реалізації інформатизаційної складової галузі фізичної культури і спорту при розробці її концептуальних основ діагностична складова є однією з пріоритетних. Перші спроби впровадження інформативних засобів у зазначену галузь були пов'язані саме з контролем та педагогічною діагностикою, що дає можливість проводити оперативний контроль [3, 6].

Аналітична — включає психолого-педагогічний аналіз інформатизованого освітнього процесу на всіх рівнях його структурної організації як цілісної педагогічної системи. Дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки в процесі формування знань та навчально-виховному процесі між умовами і результатами діяльності в галузі фізичного виховання і спорту.

Корекційна (критична) — передбачає, на підставі аналізу і розвитку інформатизації галузі фізичного виховання і спорту як системи, можливість внесення дидактичних змін у структурну та змістовну частини освітнього процесу та, в окремих випадках, навчально-виховного процесу, що включені в інформатизаційний простір. Також суттєвим є об'єктивна психолого-педагогічна корекція активності педагога, що за звичних умов була обмежена впливом суб'єктивної системи цінностей міститься в ньому самому.

Світоглядна — виявляється в можливості озброєння суб'єкту специфічними знаннями галузі фізичної культури і спорту. Тим самим формуються їх погляди на суспільні події та процеси, створюються теоретичні основи для практичних дій,

оцінки явищ суспільної реальності цієї галузі та водночас чиниться опосередкований вплив на інші сфери життєдіяльності людини.

Орієнтаційна — передбачає формування педагогічного спрямування інформаційного наповнення віртуального засобу фізкультурної освіти на вирішення цілей і завдань навчально-виховного процесу та усунення недоліків, які трапляються у діяльності педагогічного колективу та окремих вчителів (тренерів).

Розвиваюча — передбачає розвиток учнів у процесі навчання. Розвиваюче навчання сприяє розвитку мислення, формуванню волі, емоційно-почуттєвої сфери; навчальних інтересів, мотивів і здібностей. Об'єктивно можливості сформованого та науково-обґрунтованого «банку інформації», який міститься у вільному доступі є значно вищі у порівнянні з безпосередніми носіями інформації (педагогами).

Прогностична — полягає у прогнозуванні соціального запиту щодо формування, систематизації, актуалізації та необхідності інформації галузі фізичної культури і спорту. Це пов'язано з тим, що в умовах конкретного інформаційно-комунікативного продукту можна отримати дані пов'язані з частотою запитів, демографічним складом суб'єктів, їх безпосередньою зацікавленістю та її спрямованістю і у відповідності до цього реалізовувати подальші дії.

Виховна — реалізується в тому, що знання, які здобуваються за допомогою інформатизації галузі фізичної культури і спорту безпосередньо використовуються системою виховання та впливу на свідомість і поведінку людей з метою формування їх певних суспільних якостей. Це також слід вбачати у забезпеченні передачі новому поколінню досвіду попередніх поколінь.

Гедоністична — пов'язана з можливістю отримання емоційного задоволення від конкретного інформатизованого засобу, що має приналежність до галузі фізичної культури і спорту. Це може розглядатися у кількох напрямках: задоволення потреби у об'єктивно високому науковому рівні отриманої інформації, простоти та доступності користування, естетичного оформлення, вирішення поставлених завдань, комплексного враження тощо.

Гострота вирішення широкого спектру наукових питань за умов визначених переваг інформатизації галузі фізичної культури і спорту підкреслюється також зазначеними у джерелах різного характеру пріоритетними напрямами державної політики, що в тій чи іншій мірі реалізуються на сьогоднішній день [1, 2, 5]:

- фундаменталізація освіти на всіх його рівнях і суттєво більш широкий розвиток системи вищої школи;

- підключення навчальних закладів до єдиної цифрової мережі з подальшим виходом в Інтернет;
- формування єдиного інформаційного середовища безперервної освіти з створенням баз даних за напрямками та спеціалізацією підготовки;
- реалізація концепції випереджаючої освіти, орієнтованого на нові умови, що вже сформовані в провідних країнах світу інформаційного суспільства;
- широке впровадження методів інноваційної та розвиваючої освіти, орієнтованої на розкриття творчого потенціалу особистості;
- прийняття єдиної системи програмно і апаратно сумісних засобів обчислювальної техніки та техніки зв'язку, що використовується у безперервному навчальному процесі;
- організація інфраструктури інформатизації освіти як складової частини інформатизації суспільства в цілому, яка б виконувала роль структури, що забезпечить створення нових, тиражування та впровадження існуючих інформаційних технологій в систему безперервної освіти;
- підвищення доступності якісної освіти для широких верств населення шляхом розвитку систем дистанційного навчання на основі сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій та ін.

Вище зазначене засвідчує, що інформатизація має потенціал конструктивного впливу на реформування та удосконалення системи фізкультурної освіти та галузі фізичної культури та спорту в цілому. У повному обсязі нереалізованими залишається широкий спектр засобів медіа технологій: кабельного та супутникового телебачення, персональних комп'ютери, інформаційної мережі Інтернет, соціальних комунікацій, візуалізації та відеопродукції, WEB-технології та ін.

Таким чином нами доповнено наукову інформацію щодо ефективності використанні інформаційних засобів у галузі фізичної культури і спорту. Охарактеризовано переваги впровадження спрямованого використання інформаційно-комунікативних технологій та інформатизації в цілому, що конкретизується у таких складових: економічна, рекламна організаційна, продуктивна, технологічна, комунікативна, гносеологічна, прогностична. Підтверджено доцільність розроблення наукового напрямку інформатизації галузі фізичної культури і спорту.

Висновки. Інформатизаційні процеси, отримавши значну нормативно-правову підтримку зі сторони держави широко, освітлюються та вивча-

ються у різних галузях суспільної діяльності зі збереженням пріоритетів щодо їх освітнього впливу.

Переваги інформатизаційних засобів перед традиційними у галузі фізичної культури і спорту реалізуються в наступних складових: економічна, рекламна організаційна, продуктивна, технологічна, комунікативна, гносеологічна, прогностична та ін.

Інформатизація як цілісний процес має потенціал конструктивного впливу на реформування та удосконалення системи фізкультурної освіти та галузі фізичної культури та спорту вцілому.

Перспективи подальших досліджень передбачають конкретизацію наукових напрямів в інформатизації галузі фізичної культури і спорту та визначення функцій інформатизації у фізкультурній освіті.

Список літератури

1. *Арістова І. В.* Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: монографія / за

заг. ред. Бандурки О. М. — Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. — 368 с.

2. *Вембер В. П.* Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em3/content/07vvpptet.htm>
3. *Єрмаков С.С.* Наукові інформаційні аспекти фізкультурної освіти / С. С. Єрмаков // Актуальні проблеми фізкультурної освіти: матеріал. II ел. наук. конф. — Харків: «ОВС», 2006. — С. 3-6.
4. *Колин К.К.* Інформатизація образования: новые приоритеты / К.К. Колин. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.smolensk.ru/user/sgma/MMORPH/N-7-html/kolin.html>
5. *Петров П.К.* Информационные технологии в физической культуре и спорте : учеб. пособие / П. К. Петров. — М. : Изд. центр «Академия», 2008. — 288 с. ISBN 978-5-7695-3870-4.
6. *Резніков В.М.* Тенденції прискорення інформатизації освіти в Україні / В.М. Резніков. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rusedu.info/Article758.html>

Надійшла до редакції 12.02.2012 р.

Питын Марьян. Преимущества процесса информатизации для отрасли физической культуры и спорта.

В статье дополнено научную информацию об эффективности использования информационных средств в области физической культуры и спорта. Охарактеризовано преимущество внедрения направленного использования информационно-коммуникативных технологий и информатизации в целом в очерченную отрасль, что конкретизируется в следующих составляющих: экономическая, рекламная, организационная, производительная, технологическая, коммуникативная, гносеологическая, прогностическая и др. Подтверждена целесообразность разработки научных направлений информатизации в отрасли физической культуры и спорта.

Ключевые слова: информатизация, физическая культура и спорт, отрасль.

Pityn Maryan. Advantages for the processes of information of physical culture and sports.

The article is supplemented scientific information on the effectiveness of using information resources in the field of physical culture and sports. Characterizes advantages of using directional information and communication technologies and information outlined in the whole area that is specified in the following components: economic, institutional, advertising, productive, technological, communicative, epistemological, forecasting and others. Confirmed the feasibility of developing scientific direction of informatization field of physical culture and sports.

Keywords: informatization, physical culture and sport sector.